

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. Daniel Van Hengel Predikant Der
ghenoemde-Ghereformeerde tot Vytrecht, Opgheweghen
In Syn Eyghen VVeeg-Schale Ende Bevonden Te Licht Te
Syn**

Hazart, Cornelius

Antwerpen, 1677

II. Artykel. Van de aenbiddinghe ende Religieuse eere der Heylighen.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71577](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71577)

van mijne Bedenckingen, die ghy ons aentwijst / gheene andere binden als de eyggen Blossen van uwen Bybel.

V. Meent ghy dat Augustinus die hoven ghemelde schyftuer plaetsen die ghy ons voorszelt / soo wel als ghy / niet ghelesen en hadde / ende verstant?

Seght ghy dat neen: wie sal dit ghelooven van soo een man die sijn leven besteedt heeft in't onderzoeken van de Schyftuere: Seght ghy dat ja: heeft hy dan willens en werens / regelrecht teghen die schyftuer plaetsen ghestreden / als hy leerde *Epist. 50. ende lib. contra Crescon. cap. 51.* dat men de kettters en Schismatyken mach dwinghen en straffen, ghelijck men overspeelders, dootslaghers, en andere soodanighe doet?

II. ARTYKEL.

Van de aenbiddinghe ende Religieuse eere der Heylighen.

I. VRAGE. **S**ont ghy wel eenen Roomschen Schyftuer konnen aentwijzen die segghe dat de Roomsche Kercke opt geleert heeft dat wy de Heylighen MOETEN aenbidden? Soo ja: wijst my eenen aen: Want ghy hebt die gheaffirmeert? Soo niet? op wat fondament hebt ghy dit vast ghestelt dat wy het MOETEN doen?

II. Met wat recht berepcht ghy van my in de 2. Antw. Pag. 8. dat ick u autheuren sou aentwijzen die segghen dat men de Heylighen niet aenbidden en MOET? Kont ghy dan niet betwijfen het ghene dat ghy self gheaffirmeert hebt in uwen Afkeer Pag. 25?

III. Is dat niet eene groote hartneekicheydt dat ghy daer by blijft dat wy de Heylighen MOETEN aen-

7
aenbidden/ daer ick dit in mijnen Advocaet Pag.
10. expreffelijck hebbe gheloochent / ende ghy
niet een reden / noch antwerc en kont bybre-
ngen om uw' segghen te bevestighen? waerom
en bekent ghy niet liever uw' schult dat ghe-
qualtick gheseyt hebt / ende dat het gheboelen
van heele uwe Kercke diesaengaende valsch is?
Waerom en geeft ghy de glorie aen Godt niet?
want wy Catholijcken kunnen immers beter
weten wat onse leer is als ghy. Ende / indien
gy eenigh berstant hadt / moest ghy niet den-
ken dat ick gheene leere in 't openbaer en sou
voorzstellen noch drucken / die aen de heele Room-
sche Kercke contracteerde?

IV. Wilt ghy even wel noch hartneckigh blij-
ven seght my dan: Hoe verstaet ghy dese woor-
den van t'Concillie van Trenten Sess. 25. T'is goet
ende profijtigh de Heylighen aen te roepen. Komt
dit niet over een met t'ghene ick in beyde mijne
schriften gheseyt hebbe? Wat seght ghy nu?
bolght hier nu npt dat wy de Heylighen MOE-
TEN aenbidden of aenroepen?

Seght ghy dat neen? soo sijn ghy dan / ende
uwe Kercke overtuypcht dat het alghemeen ge-
boelen van de Roomsche Kercke is (t'welck ner-
ghens beter kan upghedruucht worden als in de
Concillien) dat wy de Heylighen niet en MOE-
TEN aenbidden? Seght ghy dat het ebenwel
bolght / om dat het Concillie seght dat het goet
ende profijtigh is? bewijst my dat ghebolgh of
consequentie.

V. Wat saute hebt ghy ghebonden in dese
mijn consequentie: Bellarminus. bewijfende de
onthoudinghe, ofte vrywillighe armoede upt de
schrijfture / en leert daerom niet dat se geboden
sijn: Ergo daerom en leert hy niet dat de eere
der Heylighen ons gheboden is / om dat hy se
bewijst upt de schrijfture. Wat seght ghy van
dese consequentie?

VI. Wat seght ghy nu van dese? De Roomsche
Kercke

Kercke ghebiedt seker feestdaghen der Heplighen te vieren per se, ende de Heplighen / op die daghen / per accidens ratione festi : Ergo sy gebiedt de Heplighen absoluyt te eeren ende te vieren : Is dese slot reden goet ?

VII. Waerom mooght ghylieden de eere der Engheleu / Borgerlijck noemen / daer nochtang de Engheleu niet Borgerlijcx noch menschelijcx hebben ; en waerom en moghen wy de eere der Engheleu / ofte der Heplighen niet Goedts-dienstigh ofte religieus noemen / alhoewel dat men haer die eere niet en bewijst die Godt alleen toekomt ?

VIII. Sout ghy in beyde mijn schriften wel konnen aenwijsen waer dat ich segghe dat de Heplighen ten deele participeren aen de religieuse ende Godts-dienstighe eere die den Schepper alleen toekomt, ghelijck ghy schijnt te supponeren in de 2. Antw. Pag. 10. Soo niet ? waer toe dienen dan alle uwe discourses die gy daer ober maect ? Soo sae : wijst my de plaets aen daer ich dit segge.

IX. Wat bonnist ghy van die spreuke die de sebenste alghemeene Synode *Act. 4.* booz goet heeft ghekeurt : De eere die wy de Heylighen toedraghen, valt op Godt : Die eenen Martelaer viert, viert Godt selve : Die eenen Martelaer eert, eert Godt selve : Hout ghy dese spreuke booz goet / ofte niet ?

Soo niet ? waerom niet ; heeft dan de schriftuere ergheus verboden Godt te eeren / in, ofte door sijne Heplighen ? Seght ghy dat se goet is ? waerom en mach die eere niet Religieus ghe-noemt worden / aenghesien dat se op Godt valt ? ende nochtang gheene eere en is die Godt alleen toekomt, aenghesien dat men se bewijst aen de Heplighen ?

X. Waer staet het in de Schriftuere dat den H. Ioannes, ghelijck ghy in de 1. Antw. seght Pag. 19 den Engel *Apoec. 22.8.* ende *19.10.* wilde aenbidden

UYT VERBAESTHEYDT : Want dat ghy seght /
'sou connen sijn, en is niet met allen gheseyt.

XI. Hebben utwe Oversetters gheenen mislach
ghedaen als sy op Coloss 2. op de Catholijken ge-
past hebben die Platonische leere / dat men niet re-
ghelrecht tot Godt, noch tot Christum MOET gaen,
maer door de Enghelen, ofte de afghestorvene Heyligen,
aenghesien dat ick in mijne Bedenckingen pag. 19.
uyt de eyghen practijke der Catholijken heel
contrarie bewijse?

XII. Als Paulus Rom. 10. leert dat men niemant
aentropen en mach als in den welcken dat men
gheloofst: Ende nochtans Rom. 15. ende Coloss. 4. de
gheboden ende bystant bande gheloofstighen ver-
soecht / om verlost te worden van d'onghelooovighen,
ende / om het Woort Godts te verbreyden, volght
hier niet uyt dat'er twee soozten van aentoe-
pinghen sijn / soo als ick toone in den Advocat
Pag. 17.

XIII. Als Godt seyde Exodi 20. 23. Ghy lieden
hebt ghesien dat ick aen u lieden uyt den Hemel gespro-
ken hebbe: Ghy en sult u gheene silvere noch goude
goden maeken: Was dit niet een verklaringhe
van dit ghebodt: Ghy en sult u gheen beelden ma-
cken?

Seght ghy dat neen? waerom niet: want
dooz die woorden: Ick hebbe u l. uyt den Hemel ghe-
sproken, refereert hy hem op het boozgaende:
Seght ghy dat ja: hoe seght ghy dan dat onse
beelden verboden sijn dooz het boozgaende ghe-
bode Exodi 20. 3. aengesien dat ghy in utwen Af-
keer pag. 17. selve bekent dat wy onse beelden niet
uytdruckelijck tot Goden en maeken?

XIV. Als ghy in utwe 1. Antw. pag. 12. den Pro-
pheet Isaias cap. 42. tot ghetuyghe neemt dat wy
aen onse ghesnedene beelden Godts eere ende
lof gheben: moet pedet een op uw' eyghen woort
dat ghelooben dat Isaias daer spreekt van onse
beelden, ende de eere die wy hart toedraghen?

XV. Hebben utwe oversetters niet ghemist/ als

ſp onder die woorden : Ghy en ſult n gheen beelden
maecken van al wat in den Hemel is, oock verſtaen
hebben de beelden der Enghelen, aengeſien dat ick
in den Advocaet pag. 19. uyt de Schrifruete bewij-
ſe dat hier/ dooz dat woordcken/ Hemel, niet den
Hemel der ſalighen, maer de Locht, moet verſtaen
wozden?

III. ARTYKEL.

Van de Rechtveerdichmakinghe, ende ver-
dienſten der Wercken.

I. VRAGE. **S**preect Paulus niet van de Joden en
Grieken alleen / als hy Rom. 3. ſeght
dat ſe onder de ſonde waren? ende als hy haer
bekeerden/dooz het gheloof Christi gherechtveer-
dicht wierden om niet?

II. **S**preect Paulus niet van de Wet der Joden
alleen / als hy Rom. 8. 3. ſeght : T'ghene onmo-
gelyck was aen de Wet &c. aengeſien dat hy imme-
diatelijck te bozen v. 2. de Wet Christi daer teghen
geſtelt hadde *ex oppoſito*, noemende de eerſte de
Wet des doodts, ende de tweede / de Wet des le-
vens?

III. **S**preect Paulus niet van de Wet der Heyde-
denen ende Joden alleen / als hy Rom. 3. ſeght:
Alle vleech en ſal voor hem niet gerechtveerdicht wor-
den uyt de wercken der Wet, aengheſien dat hy
immediatelijck te bozen *à verſu 9. ad 20* van de
Grieken, ende van de Joden alleen / hadde ghe-
ſept : Niemand en is rechtveerdich &c. Sy ſijn allegaer
afgheweken, hare kele is een open graf &c. ſeght hy dit
niet van de Grieken ende Joden alleen / aengheſien
dat hy te bozen v. 3. van die alleen hadde geſpro-
ken? ende v. 22. daer hy boeght : De rechtveerdic-
heydt Godts is door het gheloof JESU CHRISTI, ende
v. 28. Wy meynen dat den menſch gherechtveerdicht
wort door het gheloof, ſonder de wercken der Wet :
Stelt